

Grønlands udenrigspolitik før og nu: Fra købmændenes budskab til bilaterale aftaler

Temanummer: Arktiske relationer

Denne artikel belyser de vigtigste historiske begivenheder i udviklingen af Grønlands udenrigspolitik og præsenterer de væsentligste emner og relationer i Grønlands nutidige engagement på verdensscenen. Første del fokuserer på udviklingen fra dansk koloni til indførelsen af selvstyre, hvor især besættelsen af Danmark under 2. Verdenskrig var afgørende for, at Grønland ikke længere var isoleret fra omverdenen, mens den efterfølgende politiske udvikling banede vejen for større udenrigspolitisk selvbestemmelse. Anden del handler om Grønlands udenrigspolitiske udsyn i dag, hvor den store internationale interesse

i Arktis stiller udenrigsdepartementet i en ny situation, hvor man søger større indflydelse på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område. I den henseende er det styrkede samarbejde med USA et centralt element, mens en bedre repræsentation i det regionale samarbejde i bl.a. Arktisk Råd er en væsentlig prioritet, da Grønland er selve årsagen til Kongerigets involvering i arktisk politik. Den overordnede prioritet såvel nu som før er og bliver en omverden i fred og fordragelighed, da et samarbejdende og sikkert Arktis altid vil være fordrende for fortsat udvikling af Grønland.

Grønland og Danmarks indbyrdes forhold er primært historisk betinget. Således er der tale om en nordamerikansk ø-nation og en nordeuropæisk nationalstat, hvis gensidige relation har betydning for deres respektive pladser på den internationale verdensscene. Det danske rige har således udviklet sig fra i senmiddelalderen at være en nordisk og europæisk magt, til i dag også at være en arktisk stat i kraft af Grønlands tilknytning til det danske rige. Samtidig har Grønland udviklet sig fra at være en dansk koloni til i dag at have selvstyre med mulighed for selvstændighed, hvilket blandt andet indebærer at have en mere selvstændig udenrigspolitik. For at forstå vores nutid og navigere i forhold til vores fremtid vil artiklen tage udgangspunkt i den fælles historie, som har formet vores nutidige fællesskab og samarbejde. Derefter vil artiklen handle om Grønlands nutidige udenrigspolitiske prioriteter, med særligt fokus på Arktis og forholdet til USA.

Departementet for Udenrigsanliggender, som jeg er chef for, arbejder indenfor de gældende udenrigspolitiske rammer og kompetencer med henblik på at sikre og fremme grønlandsk indflydelse og interesser. Som det vil fremgå af artiklen, er det her særligt vigtigt at sikre Grønland størst mulig reel og afgørende indflydelse på Kongeriget Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitik i forhold til Grønland og Arktis.

KENNETH HØEGH

Departementschef,
Departementet for
Udenrigsanliggender,
Grønland, kenh@nanoq.gl

Den historiske udvikling

Grønlands formelle statsretslige forbindelse daterer sig til året 1261, hvor de norrøne grønlændinge i Sydvestgrønland accepterede at blive en del af det norske kongerige. Dette skulle være sket gennem en mundtlig melding til den norske konge, viderebragt af norske købmænd, der havde handlet med grønlændingene (Nielssen, 2003: 26). Der var således ikke tale om en formel traktat. Samtidig er det vigtigt at bemærke, at Inuit – det grønlandske folks direkte forfædre, der på dette tidspunkt beboede det nordlige Grønland – var ganske uvidende om denne mundtligt overbragte beslutning.

Efter indgåelsen af Kalmarunionen mellem de skandinaviske kongeriger i 1397, og særligt efterfølgende unionen mellem Danmark og Norge i 1536, var der på papiret skabt en forbindelse mellem Grønland og det danske kongerige. Forbindelsen var dog ikke reel, som følge af, at der efter 1400-tallet ikke længere var kontakt med de norrøne grønlændinge. Videre havde Inuit siden da befolket det meste af Grønland, således snart som den eneste kultur i landet.

Kolonien Grønland

Først i 1721 blev forbindelsen mellem Grønland og Danmark-Norge genetableret, og den grønlandske befolkning blev gradvist underlagt dansk-norsk missionsvirksomhed og monopolhandel. Økonomien var primært baseret på eksport af skind og animalsk olie fra havpattedyr, hvor grønlandske fangere handlede fangstprodukter for europæiske handelsvarer. Forbindelsen var i 1700-tallet rettet primært mod Norge, og frem til opløsningen af den dansk-norske union i 1814 var Grønland et norsk lydland og blev først efter 1814 en egentlig dansk koloni.

Den danske kolonimagt udviklede en isolationspolitik i Grønland op gennem 1800-tallet med beskeden kontakt til verden udenfor samt et handelsmonopol og et samfund, der økonomisk var domineret af den danske stats handels- og produktionsvirksomhed »Den Kongelige Grønlandske Handel«.

Dog var der enkelte eksempler på privat virksomhed indenfor blandt andet råstofudvinding, den givtige og strategisk vigtige kryolitmine i Ivittuut 1854-1987 (GEUS, 2006), samt det færøske og internationale torskefiskeri i Vestgrønland fra 1920'erne. Det bemærkes her, at der fra dansk side blev givet tilladelse til færøsk fiskeri i 1927 til trods for protester fra det grønlandske landsråd. Men den fastboende grønlandske befolkning var udelukket fra at deltage i disse private aktiviteter og var dermed isoleret fra økonomiske fordele som følge af disse erhvervsinitiativer.

Det store skifte kom ved Danmarks besættelse den 9. april 1940. Under 2. Verdenskrig blev forbindelsen afbrudt til København, men samtidig ophørte isolationen, og dermed fik Grønland en udenrigspolitisk rolle. Den grønlandske koloniadministration måtte finde måder til at agere på egen hånd (Heinrich, 2012). Til gengæld kom der nye muligheder, såsom vareforsyning fra USA og introduktion af nye kulturstrømninger. I perioden under 2. Verdenskrig

var Grønland reelt set en de facto-fristat, om end den primære magt lå hos de danske koloniembedsmænd og den uafhængige danske ambassade i Washington D.C.

Forsvarstraktaterne i 1941 og 1951

Den formelle aftale omkring det amerikanske engagement var Grønlandstraktaten af 9. april 1941 mellem den danske ambassadør i Washington, Henrik Kaufmann, og den amerikanske regering (Kauffmann og Hull, 1941). De grønlandske landsråd, med landsfogederne i spidsen som formænd, tilsluttede sig aftalen. I traktaten fik USA retten til at oprette militære baser i Grønland, mod varetagelse af Grønlands forsvar. Traktaten blev indgået imod den daværende danske regerings ønske, om end den blev ratificeret af Rigsdagen/Folketinget efter Danmarks befrielse i 1945. Den danske regering søgte, efter normaliseringen af forholdet mellem Danmark og Grønland i 1945, at få bragt de amerikanske baser til ophør, men forgæves.

Den amerikanske militære tilstedeværelse blev normaliseret i form af forsvarsaftalen af 27. april 1951 (Kraft, 1951), efter Danmark var blevet medlem af NATO i 1949. Forsvarsaftalen af 1951 er at betragte som den endelige accept fra dansk side om, at Grønlands territorium var amerikansk interesseområde. Det bør dog her bemærkes, at aftalen af såvel 1941 som 1951 blev indgået i perioden med et koloniale forhold mellem Grønland og Danmark, således i en periode hvor Grønland og den grønlandske befolkning ikke var omfattet af de grundlovssikrede politiske rettigheder. Videre blev Danmark presset af FN, som følge af Danmarks tilslutning til FN-pagten og Grønlands status som dansk koloni, hvorfor en fortsættelse af status quo i forholdet mellem Danmark og Grønland ikke længere var en mulighed.

Grundlovsændringen i 1953

Som en konsekvens af sidstnævnte fulgte grundlovsændringen i 1953, hvor Grønlands status ændredes fra koloni til en amt-lignende konstruktion. Den reelle indenrigspolitiske magt var dog placeret i Grønlandsministeriet (1955-87) i København – som var en videreførelse af kolonitidens Grønlands Styrelse – mens også udenrigspolitikken blev styret fra regeringen i København. I oktober 1953 lukkede endvidere det amerikanske konsulat i Nuuk efter 13 år, hvilket kan have været en erkendelse af beslutningstagningskompetencens placering i København.

Politisk udvikling

Der fulgte efter 1953 en gradvis udvikling af grønlandske ønsker om større indflydelse på egne forhold, som først udmøntedes i oprettelsen af landsrådets administration og folkevalgte formandskab i 1967. Særlig betydning fik dog ønskerne om indførelse af hjemmestyreordningen i 1970'erne, som førte til indførelsen af hjemmestyre i 1979 såvel som selvstyret i 2009. Der er sket en overtagelse af en række afgørende kompetenceområder, hvor det grønlandske parlament, Inatsisartut, og den grønlandske regering, Naalakkersuisut, grad-

vist har fået overdraget det lovgivnings- og myndighedsmæssige ansvar. Som følge af loven om Grønlands Selvstyre blev det grønlandske folk anerkendt som folk i folkeretslig forstand med retten til selvbestemmelse. Videre blev ansvaret for råstofområdet overtaget af Grønland i 2010, igen som en konsekvens af loven om Grønlands Selvstyre fra 2009.

Der blev gradvist fra 1970'erne etableret et grønlandsk politisk ønske om at have indflydelse på egne udenrigspolitiske forhold og den danske regerings udenrigspolitiske ageren i forhold til Grønland og Arktis. Særligt skelsættende for Grønlands involvering i udenrigspolitik blev udmeldelsen af EF i 1985, og gennem de efterfølgende tre årtier blev der etableret en grønlandsk udenrigspolitisk stemme med egne repræsentationer i udlandet, herunder gennem Grønlands deltagelse i det aktive arbejde i Arktisk Råd og arbejdet for oprindelige folks vilkår i ICC, FN og i andre internationale organisationer. Grønland åbnede i 1992 den første repræsentation i Bruxelles, og senere fulgte i 2014 repræsentationen i Washington D.C. samt i Reykjavik i 2018. Videre vil der i 2021 blive etableret en repræsentation i Beijing.

Grønland har, som alle andre lande, et naturligt behov for internationalt samarbejde, såvel bilateralt med enkelte lande som gennem internationale organisationer og andet multilateralt samarbejde, herunder som en del af processen for opnåelse af større selvstændighed. Naalakkersuisut har derfor gennem flere år arbejdet på at få etableret et bredere samarbejde med de lande, som har betydning for Grønland for at sikre egne interesser og synspunkter.

Forandringens vinde – den nutidige udvikling

Verden af i dag er anderledes end verden af i går. Og forandringernes vinde blæser uophørligt. Hvad der sker i Arktis nu, påvirker verden i morgen. Blandt andet opleves klimaforandringer mere tydeligt i Arktis end noget andet sted på kloden. Afsmeltingen af isen og åbningen af nye sejlrunder vil i de kommende årtier gøre regionen endnu mere tilgængelig. Penge investeres i forbedret infrastruktur og vil gavne ikke kun den nuværende fiskerisektor, men også råstofaktiviteter, turisme, anlæg af datacentre samt eksport af grøn energi. Grønland er »open for business« som udtrykt af Naalakkersuisut tilbage i 2019.

Det kan godt være, at Arktis er et »internationalt interesseområde«, men det er først og fremmest hjemegn for dem, som bor i Arktis

Udvikling og styrkelse af internationale relationer fører normalt til mere handel, kulturudveksling, forskning og dermed fremdrift og vækst. For at processen skal blive en succes er det dog vigtigt at huske på, at det er det grønlandske folk og de arktiske nabofrænder, som skal have den største indflydelse i regionen. Det kan godt være, at Arktis er et »internationalt interesseområde«, men det er først og fremmest hjemegn for dem, som bor i Arktis.

Grønland er et af verdens største landområder, faktisk verdens 12. største land. I NATO-regi er Grønland videre det tredje største landområde efter USA og Canada. Grønland er klar til at indtage sin plads på scenen og hævde sin naturlige ret til indflydelse i den arktiske region.

Et af de områder, hvor der er en sund og naturlig konkurrence, er inden for fiskeriet. Grønland er i åben konkurrence på verdensmarkedet, også med de nærmeste naboer, Island og Færøerne. De lande arbejder strategisk på at udvide og styrke handelsforbindelserne til de ekspansive markeder i Østasien. Royal Greenland, Polar Seafood og andre grønlandske selskaber eksporterer således årligt for mere end 1,5 milliarder kroner til Kina og for 850 millioner kroner til Japan. Derfor skal indsatsen også fra grønlandsk side yderligere intensiveres, hvilket er grundlaget for beslutningen om i 2021 at oprette en repræsentation i Beijing.

Den danske statsminister har i Folketinget i december 2019 (Folketinget, 2019) udtrykt forståelse for, at Grønland skal have mere albuerum i udenrigspolitikken. Og i 2020 har Grønland vist evne til at skabe et konstruktivt forhandlingsrum, som har ført til en aftale mellem Grønland og USA om Pituffik (Thulebasen) og servicekontrakten (beskrives mere indgående senere i artiklen). På forhånd havde Naalakkersuisut krævet, at løsningen skulle være konkret, væsentlig og sikret for fremtiden. De kriterier blev indfriet. Og resultatet bliver nøglen til et godt og frugtbart forhold mellem USA og Grønland. Der venter i de kommende år et langt mere udbredt samarbejde mellem Grønland og USA, til gavn for Grønlands udvikling.

Der er de seneste år etableret et tæt politisk og administrativt samarbejde mellem diplomater i Nuuk og København. Det er dog her vigtigt, at det er Grønlands egne udsendte diplomater, med dyb indsigt i det grønlandske samfund og politiske virkelighed – og med rod og baggrund i det grønlandske sprog og kultur – som repræsenterer Grønland i udlandet. De grønlandske repræsentationer og Departementet for Udenrigsanliggender i Nuuk arbejder her tæt og koordineret med de danske diplomater på ambassaderne og i Udenrigsministeriet i København. De grønlandske diplomater er at betragte som en nødvendig kvalitetssikring i det udenrigspolitiske samarbejde mellem Grønland og Danmark for herigennem at varetage Grønlands interesser i kongerigets samlede udenrigspolitik.

Den arktiske politik

De seneste årtier er der sket ændringer i relationerne mellem stormagterne, om end dette primært manifesterer sig uden for det arktiske område. Der er dog mere militær tilstedeværelse og større sikkerhedspolitiske udfordringer i Arktis, men det skal huskes, at den øgede civile aktivitet i Arktis også medfører et naturligt behov for øget militær tilstedeværelse og kystvagtaktiviteter, herunder til løsning af almindelig suverænitetsbevarelse samt SAR-redningsopgaver og miljøovervågning.

Som det er blevet bemærket, er Grønland og Arktis blevet mere interessant for internationale aktører. Det er en udvikling, som man allerede så tilbage i 2008, hvor udenrigsministrene fra bl.a. USA og Rusland rejste til Ilulissat for – sammen med de øvrige arktiske kyststater – at underskrive Ilulissat-erklæringen. Det var et udtryk for enighed om at bevare Arktis som en fredelig region med udbredt politisk og økonomisk samarbejde. Ilulissat-erklæringen blev genbekræftet i maj 2018, igen med Grønland som vært, og videre blev en international højsøfiskeriaftale om Det Arktiske Ocean indgået i oktober 2018, ligeledes i Ilulissat. Der er således en stigende opmærksomhed på den igangværende politiske udvikling i Arktis, og det er her vigtigt, at Grønland deltager aktivt med en naturlig afgørende stemme i Kongerigets arktiske udenrigspolitik, herunder i Arktisk Råd.

International politik er en arena for konkurrence, og igennem flere år har mange lande kørt sig i position i bestræbelserne på at opnå indflydelse i Arktis, i eksempelvis Arktisk Råd, hvor deres geografiske placering gør dem til uventede gæster. Alle er velkomne til at byde ind med deres meninger og ønsker, men da det er de arktiske stater og deres befolkninger, som skal styre udviklingen, er det således ikke alle, der skal indbydes til at sidde med om bordet, når beslutningerne træffes.

International politik er en arena for konkurrence, og igennem flere år har mange lande kørt sig i position i bestræbelserne på at opnå indflydelse i Arktis, i eksempelvis Arktisk Råd, hvor deres geografiske placering gør dem til uventede gæster. Alle er velkomne til at byde ind med deres meninger og ønsker, men da det er de arktiske stater og deres befolkninger, som skal styre udviklingen, er det således ikke alle, der skal indbydes til at sidde med om bordet, når beslutningerne træffes.

Grønland er selve årsagen til Kongerigets involvering i arktisk politik, og det grønlandske folk er selvsagt Kongerigets arktiske folk.

Danske ministre har det seneste tiår tegnet Kongeriget på det politiske plan i Arktisk Råd, hvilket ses som et tilbageskridt fra grønlandsk side. Grønland ønsker en tilbagevenden til 90'erne og 00'ernes situation, hvor grønlandske politikere optrådte som delegationsledere på Kongerigets vegne i Arktisk Råd. Dette var en respektfuld praksis fra Danmark side, og der appelleres fra grønlandsk hold om at vende tilbage til tidligere tiders anerkendelse. Fuld ligeværdighed og respekt i de udenrigspolitiske beslutningsprocesser om Arktis er således et stærkt ønske fra grønlandsk side.

Nordpolen

Grønland og Danmark afleverede i 2014 den videnskabelige dokumentation for et krav på kontinentalsoklen nord for Grønland til FN's sokkelkommission (CLCS) (A76, n.d.). Det drejer sig om et område på 895.541 kvadratkilometer. Canada, Rusland og Kongeriget har således overlappende krav, foruden at USA og Norge har sokkelkrav i områder, som støder op til polområdet.

Omdrejningspunktet for de overlappende krav er en næsten 2.000 kilometer undersøisk bjergkæde, Lomonosov-ryggen, som er del af det grønlandske grundfjeld. Tidshorisonten er sandsynligvis op mod årtier, før sokkelkommission beslutter, om det grønlandsk-danske krav til havbunden er videnskabeligt korrekt funderet, herunder bevisførelsen for at nordpolpunktet er en naturlig forlængelse af det grønlandske territorium. For Naalakkersuisut er det afgørende, at forhandlingerne med kyststaterne og de arktiske naboer fortsat foregår i den fredelige og konstruktive ånd i Ilulissat-erklæringen fra 2008. Det er således ikke tale om en magtkamp om Nordpolen, men en dialog, der bygger på geologiske fakta og diplomatiske forhandlinger.

Samarbejdet med USA

Der er kommet mere opmærksomhed fra amerikansk side på den centrale geografiske placering af Grønland i Arktis. Samarbejdet med USA er således fortsat Grønlands vigtigste udenrigsrelation på det sikkerhedspolitiske område. Samarbejdet har haft en helt speciel rolle i de seneste år, med flere besøg og aktiviteter, og særligt genoprettelsen af det amerikanske konsulat i Nuuk i juni 2020 er et håndgribeligt udtryk for den nye interesse. Det amerikanske konsulat, med tre udsendte diplomater og foreløbig to lokalt ansatte, forventes at opbygge en mere direkte dialog med Grønland for derigennem at styrke samarbejdet. En indsats, som allerede nu ses reflekteret i en række af de overtagne sagsområder.

Den grønlandske repræsentation i Washington D.C. har ligeledes siden åbningen i 2014 arbejdet for at fremme samarbejdet, foruden at repræsentationen har sikret en grønlandsk stemme og fremmet Grønlands interesser overfor aktører i det diplomatiske arbejde fra kongerigets ambassade i Washington D.C. Ligeledes er der udviklet relationer til det politiske niveau, herunder medlemmer af den amerikanske kongres. Repræsentationen har skabt tættere og flere relationer i USA, ikke kun i Washington D.C., men også med delstater som Maine og Alaska. Samarbejdet med enkeltstater er ganske naturligt, og Maine er relevant grundet den geografiske nærhed med deraf følgende chancer for samhandel. Ligeledes er samarbejde med Alaska under udvikling, ikke blot fordi både Grønland som Alaska er en del af Arktis, men også grundet Grønlands stærke kulturelle og sproglige bånd til Inuit i Alaska.

Naalakkersuisut ønsker at videreudvikle samhandlen med USA, hvilket der er arbejdet på siden underskrivelsen af Igaliku-aftalerne i 2004. Igaliku-aftalerne er et aftalesæt knyttet til den amerikanske militære tilstedeværelse såvel som et bredt baseret civil samarbejde mellem USA og Grønland (Powell, Møller

og Motzfeldt, 2004:1). Udviklingen af samarbejdet har krævet tid, men den nye aftale mellem USA og Grønland fra oktober 2020 er at betragte som et vigtigt skridt i denne henseende.

Det grønlandske erhvervsliv har også fokus på at udvikle relationer med USA, hvor især Royal Arctic Lines samarbejde med Eimskip har store potentialer. Royal Greenland har videre åbnet et salgskontor i Boston.

Råstofsamarbejdet med USA

Den amerikanske interesse for de grønlandske mineraler er ikke ny. Det amerikanske marked har tidligere været vigtigt for den grønlandske råstofindustri, hvor særligt kryolitbruddet i Ivittuut fra meget tidligt i minens levetid i 1800-tallet allerede havde USA som et afgørende marked.

Et samarbejde er en fælles indsats med naturlige gensidige fordele. Men denne villighed til at indgå i samarbejder med den store nabo i vest er på ingen måde ensbetydende med, at andre nationer udelukkes fra at samarbejde med Grønland. Naalakkersuisut er åben for samarbejder med alle nationer, også på mineralområdet, såfremt grønlandsk lovgivning fuldt ud overholdes.

I juni 2019 blev der på erhvervs- og råstofområdet indgået to aftalememoranda mellem Grønland og USA (Naalakkersuisut.gl, 2019). Som følge af aftalememorandaene blev der i sensommeren 2019 gennemført fælles flybaserede geologiske undersøgelser i Sydgrønland, betalt af amerikanske projektmidler. I april 2020 blev der fra amerikansk side endvidere afsat \$12,1 mio. til videre samarbejder, herunder på råstofområdet (Naalakkersuisut.gl, 2020a).

Seneste aftaler

Naalakkersuisut har sammen med den danske regering arbejdet for at sikre størst mulig nytte til Grønland af den amerikanske militære tilstedeværelse. Her har særligt servicekontrakten på Pituffik været i centrum. Tildelingen af servicekontrakten til et amerikansk selskab i 2014 var – efter såvel Grønlands som Danmarks opfattelse – i strid med gældende aftaler mellem Kongeriget og USA; det såkaldte forsvarsaftalekompleks. Der blev således fra 2014 forhandlet om nye udbudskriterier med henblik på, at kontrakten ved næste udbud skulle tildeles et grønlandsk/dansk selskab.

Naalakkersuisuts krav var, at der i samarbejdsrelationen skulle komme en løsning på spørgsmålet om servicekontrakten på Pituffik med en reel, håndgribelig nytte af den amerikanske tilstedeværelse. Der blev i denne forbindelse den 28. oktober 2020 indgået en aftalepakke (Naalakkersuisut.gl, 2020b) med en underskrevet bilateral samarbejdsplan mellem Grønland og USA om særligt samhandel og investeringer, samt en aftale om nye udbudskriterier og kontraktbetingelser. Videre blev Grønlands nøglerolle for USA's sikkerhed anerkendt. De nye udbudskriterier og kontraktbetingelser skal bidrage til, at fremtidige servicekontrakter på Thulebasen bliver til gavn for det grønlandske

samfund, firmaer og borgere gennem flere lærepladser, beskæftigelsesmuligheder og skatteindtægter.

Der er videre en fornyet strategisk interesse fra amerikansk side i forhold til Grønland generelt, herunder med tanke på dual-use-investeringer i den grønlandske infrastruktur. Denne amerikanske interesse blev udtrykt i en ensidig amerikansk erklæring af 16. september 2018 (Naalakkersuisut.gl, 2018). Der foreligger p.t. ikke konkrete amerikanske planer i denne forbindelse.

Fremtid: Tættere relationer med det nære og fjerne udland

Der er sket meget omkring muligheder for kontakt og aftaler med omverdenen siden den mundtlige melding fra 1261. Grønland arbejder i dag med selvstændighed som et overordnet strategisk mål, og her spiller skabelsen af en selvåren økonomi en særlig rolle.

Der er her ingen tvivl om, at Grønland vil udvikle stadig tættere relationer med det nære og fjerne udland, såvel i som udenfor Arktis, da den grønlandske økonomi baseres mere og mere på fjerne markeder og internationale investorer. Her er gode relationer og markedsadgang to sider af samme mønt. Grønland vil således fortsat søge en stadig større grad af indflydelse, positionering og kapacitet, også på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område. Men et Grønland i udvikling fordrer også en omverden i fred og fordragelighed, hvorfor et samarbejdende og sikkert Arktis altid vil være en overordnet prioritet for Grønland.

Litteraturliste

- A76 (n.d.), *Kontinentalsokkelprojektet, Området nord for Grønland*. De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland, <https://a76.dk/indsatsen-omkring-groenland/nord-for-groenland/>
- Agreement to prevent unregulated high seas fisheries in the central Arctic Ocean (2018), www.dfo-mpo.gc.ca/international/agreement-accord-eng.htm
- Folketinget (2019), § 20-spørgsmål US 22 Om inddragelse af Grønland, www.ft.dk/samling/20191/spoergsmaal/US22/index.htm
- GEUS (2006), »Grønlands råstoffer på museum«, 11. oktober 2006. De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland, www.geus.dk/om-geus/nyheder/nyhedsarkiv/2006/okt/groenlands-raastoffer-paa-museum
- Heinrich, J. (2012), »Eske Brun og det moderne Grønlands tilblivelse«, *INUSSUK, Arktisk forskningsjournal*, 2021(1).
- Ilulissat Declaration. (2008), »Arctic Ocean Conference«, Ilulissat, Grønland, 27-29 May, <https://arcticportal.org/images/stories/pdf/Ilulissat-declaration.pdf>
- Kauffmann, H. og Hull, C. (1941), *Agreement relating to the defense of Greenland*. 55 Stat. 1245; Executive Agreement Series 204, www.loc.gov/law/help/us-treaties/bevans/b-dk-ust000007-0107.pdf
- Kraft, O.B. (1951), »Bekendtgørelse om overenskomst af 27. april 1951 om forsvaret af Grønland«, *Udenrigsministeriet*, <https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Udenrigsdirektoratet/USA%20aftaler/forsvarsaftalen%20%201951.pdf>
- Naalakkersuisut.gl (2018), The Kingdom of Denmark, including Greenland, welcomes the United States »Statement of Intent on Defense Investments in Greenland«. *Naalakkersuisut*, 17. september, https://naalakkersuisut.gl/en/Naalakkersuisut/News/2018/09/170918_forsvarsinvesteringer-i-Groenland
- Naalakkersuisut.gl (2019), »Fælles Grønland – USA teknisk engagement«, *Naalakkersuisut*, 5. juni 2019, https://naalakkersuisut.gl/da/Naalakkersuisut/Nyheder/2019/06/0506_aftale
- Naalakkersuisut.gl (2020a), »Projektmidler fra USA til Grønland«, *Naalakkersuisut*, 23. april,

- https://naalakkersuisut.gl/da/Naalakkersuisut/Nyheder/2020/04/2304_civile_midler
- Naalakkersuisut.gl (2020b), »Pituffik«, *Naalakkersuisut*, 28. oktober 2020, <https://naalakkersuisut.gl/en/Naalakkersuisut/Departments/Udenrigsanliggende/Pituffik>
- Nielssen, R. (2003), »Norrøne forbindelser og innflytelse i Vestnorden gjennom tidene«, i D. Thorleifsen, red., »De vestnordiske landes fælleshistorie: Udvalg af indledende betragtninger over dele af den vestnordiske fælleshistorie«, *INUSSUK, Arktisk forskningsjournal*, (2): 15-30.
- Powell, C.L., P.S. Møller og J. Motzfeldt (2004), *Agreement between the United States of America and Denmark. Amending and Supplementing the Agreement of April 27, 1951*. Signed at Igaliku, 6 August, Treaties and other international acts series 04-806, www.state.gov/wp-content/uploads/2019/02/04-806-Denmark-Defense.done_.pdf
- Sinding, K. (1993), *Mineral Development and Mining Policy in Greenland*, PhD-thesis, University of British Columbia.